

פרשת חיי שרה (תשפ"ב)

וישקל אברהם לעפרן את הכסף אשר דבר באזני בני חת (כ"ג, ט"ז)

יש לעיין, כנראה מלשון הכתוב לעיל כאשר עפרון דבר לאברהם באזני בני חת (כ"ג, י"א) לא דיבר אתם כלל על הכסף, רק על השדה. ולמה הזכיר כאן בעניין הכסף אשר דבר באזני בני חת. עוד יש להבין, דהא אברהם אבינו אמר בשתי אופנים שרוצה לשלם כסף בשביל השדה. ולמה בפעם הראשונה (כ"ג, ח') כתוב שדיבר לבני חת, ובפעם שנייה (כ"ג, י"ג) כתוב שדיבר לעמי הארץ. וכאשר עפרון ענה לאברהם אבינו בפעם הראשונה ואמר לו שיתן לו את השדה במתנה, כתוב (כ"ג, י') שדיבר באזני בני חת וגם לכל באי שער עירו, דמשמע שדיבר לשני סוגי אנשים, ורק לבני חת דיבר באזניהם שיבינו היטב יותר מכל באי שער עירו.

ויש לפרש, שעפרון באמת רצה לבקש כסף מאברהם אבינו, וזהו מה שדיבר באזני בני חת שיבינו שהוא רוצה לבקש ארבע מאות שקל כסף, אבל לכל באי שער עירו רצה להראות כאילו הוא נותן השדה במתנה. אבל אברהם אבינו עדיין רצה לשלם כסף, ובפעם הראשונה שדיבר לבני חת לא הצליח, ובפעם שניה דיבר לעמי הארץ לומר להם שהוא רוצה לשלם כסף. וכתב שהוא דבר באזני עם הארץ כמו שכתב לעיל בעפרון, משום שאברהם אבינו רצה שעמי הארץ יבינו היטב שהוא רוצה לשלם כסף. וכשעפרון ראה שאפילו עמי הארץ שמעו שאברהם רצה לשלם כסף הוא ביקש ממנו בפני כולם ארבע מאות שקל כסף. וזהו מה שאמר הכתוב את הכסף אשר דבר באזני בני חת, כי אברהם אבינו נתן לעפרון את הכסף שביקש מתחילה באופן שהיה מובן רק לבני חת, אבל לא לכל באי שער עירו. (נ.מ.)

וישקל אברהם לעפרן את הכסף אשר דבר באזני בני חת (כ"ג, ט"ז)

רש"י אמר שכתב עפרון חסר וי"ו, שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה, שנטל ממנו שקלים גדולים. וצריך להבין, מה היה החטא של עפרון והרי אברהם אבינו אמר שתי פעמים שרצה לשלם ממון על השדה, והסכום של ארבע מאות שקל כסף לא היה ביוקר גדול כמו שמדייק הרמב"ן בדברי אונקלוס שכתב ארעא שויא ארבע מעה סלעין דכסף. ומשמע מרש"י שהחטא היה בעיקר שנטל ממנו שקלים גדולים. אבל גם זה קצת קשה, שאברהם אבינו אמר (כ"ג, ט') בכסף מלא יתננה לי, ומבואר בירושלמי בקידושין (א', ג') שרצה לשלם שקלים גדולים. ואם כן מה בכך אם נטל עפרון שקלים גדולים, הא אברהם אבינו רצה ליתנם לו כן מתחלה. אלא שרש"י לא פירש כן ולשיטתו כסף מלא היינו שביקש אברהם אבינו לשלם מלא שווי השדה. ולפי זה נמצא דלשיטת הירושלמי עיקר התביעה על עפרון היה מחמת שנטל יותר ממה שהשדה היה שוה כמו שמפורש במסכת בבא מציעא (פ"ז, א). ולרש"י מפני שלקח מאברהם שקלים גדולים. (נ.מ.)

פרשת חיי שרה (תשפ"ב)

ויהיו חיי שרה (כ"ג, א')

איתא במדרש בראשית רבה (פנ"ח, ג) רבי עקיבא היה יושב ודורש והציבור מתנמנם, בקש לעורר, אמר מה ראתה אסתר המלכה למלוך על קכ"ז מדינות, אלא תבא אסתר בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנים ותמלוך על קכ"ז מדינות. ותמוה, מה יש בזה הדרוש כדי לעורר המתנמנמים.

ויש לומר, דענין התנומה מצוי על פי רוב במי שנפל ביאוש ומרה שחורה רחמנא ליצילן, עד שפוחד לעשות עם עצמו חשבון הנפש איך הוא מצבו האמיתי. ועל כן, אף שאינו ישן ממש, מכל מקום, הדעת אינו פועל אצלו. כדאיתא במסכת מגילה (דף י"ח, ב) היכי דמי מתנמנם, נים ולא נים ולא ידע לאהדורי סברא. וידוע, שדורו של רבי עקיבא היה תיכף אחר החורבן, ויום נתגברו עליהם גזירות ויסורין והציבור נתיאשו מן החיים, וחשבו ששוב לא יהיה להם שום תיקון ח"ו. ועל כן עוררם על ידי זה שהראה להם שזכתה אסתר למלוך על קכ"ז מדינות בזכות שרה שחיתה קכ"ז שנה. והנה, בשלמא שנות הגדלות שעשתה בהם מצות ומעשים טובים יוכלו לעמוד לזכותה של אסתר, אבל ימי קטנות שלא עשתה בהם כלום, איזה זכות יש בהם שתמלוך אסתר בזכותם. על כרחך מוכרחים לומר דכשמתקנים את השנים האחרונות גם הראשונות יתוקנו על ידי זה ונחשבות גם כן לזכות. לכן אל תתייאשו, תקיימו תורה ומצות ותזכו לביאת הגואל צדק ובנין בית המקדש תיכף בימינו אמן. (בן לאשרי)

אני לדודי